

دوره بازگشت

شعر دوره بازگشت از اواسط سده دوازدهم تا دوران مشروطیت ادامه می‌یابد. این دوره از لحاظ تاریخی دوره بین انقراض صفویه تا آغاز سلطنت فتحعلی شاه قاجار (۱۲۱۲) را دربر می‌گیرد و از نظر شعری دوره فقیری است؛ بدین علت آن را «دوره فقرت» می‌نامند.

می‌توان نهضت بازگشت ادبی را به دو شاخه اصلی تقسیم نمود:

الف) قصیده‌سرایی به شیوه شاعران سبک خراسانی و عهد سلجوقی که نمایندگان آن شاعرانی مانند صبا، قانی، سروش و شبیبانی هستند.

ب) غزل‌سرایی به سبک عراقی یعنی تقلید از حافظ و سعدی، که نمایندگان آن شاعرانی مانند مجمر اصفهانی، فروغی بسطامی و نشاط اصفهانی هستند.

ارزش شعر نهضت بازگشت ادبی در این است که مشتمل بر خلاصه‌ای از همه سبکها و جریانهای مهم دوره‌های قبل است؛ یعنی در میراث ادبی، یک خانه تکانی و دوره کردن جدی، با تکیه بر خوبها و رد و تضعیف بدها صورت گرفت. بدین سان بسیاری از غزلیات و قصاید این دوره، مخصوصاً غزلیات، از معروف‌ترین اشعار فارسی‌اند. با اوج گرفتن نهضت بازگشت ادبی بود که مقدمات به وجود آمدن سبک‌شناسی در ادبیات فارسی و تفکیک سبکهای مختلف شعر و نثر در طول تاریخ ادبیات فارسی فراهم آمد.